

**УЗАГАЛЬНЕНА ІНФОРМАЦІЯ  
про заходи, вжиті державними  
органами з метою вдосконалення  
діяльності, спрямованої на  
забезпечення реалізації  
громадянами права на державну  
службу, а також запобігання  
порушенням законодавства у сфері  
державної служби**

---

Забезпечення належного функціонування державної служби неможливе без неухильного додержання визначених Законом України «Про державну службу» (далі - Закон) принципів, правових та організаційних засад, а також установленого порядку реалізації громадянами права на державну службу. Саме ці положення формують зміст правових механізмів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення порушень законодавства у цій сфері.

Відповідно до статті 13 Закону Національне агентство України з питань державної служби (далі – НАДС) здійснює контроль за додержанням визначених Законом умов реалізації громадянами права на державну службу.

Узагальнена інформація про здійснення контролю за додержанням визначених Законом умов реалізації громадянами права на державну службу в 2024 році розміщена на офіційному сайті НАДС (<https://surl.li/yuddsq>).

З метою вдосконалення діяльності, спрямованої на забезпечення реалізації громадянами права на державну службу, а також попередження порушень Закону, відповідно до резолюції Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економіки України від 27 березня 2025 року № 8259/1/1-25 до листа НАДС від 13 березня 2025 року № 2383/20.1-25 міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, обласним та Київській міській військовим адміністраціям доручено вжити заходи для забезпечення додержання вимог Закону щодо реалізації громадянами права на державну службу, а саме щодо:

приведення нормативно-правових актів у відповідність до вимог законодавства про державну службу, зокрема: посадових інструкцій державних службовців, Правил внутрішнього службового розпорядку, положень про службу управління персоналом, положень про структурні підрозділи, положень про преміювання державних службовців;

проведення роз'яснювальної роботи серед державних службовців щодо організації в державному органі розгляду скарг, поданих державними службовцями керівнику державної

служби відповідно до статті 11 Закону, зокрема, щодо визначеного порядку роботи з такими скаргами;

забезпечення контролю за дотриманням службової дисципліни;

запобігання порушенням законодавства про державну службу, усунення причин та умов, що їм сприяють, у тому числі шляхом поєднання методів переконання, виховання і заохочення із заходами дисциплінарної відповідальності;

інформування НАДС про проведену роботу.

Також з метою узагальнення практики застосування законодавства з питань державної служби державним органам запропоновано надати НАДС інформацію щодо розгляду скарг державних службовців керівнику державної служби відповідно до статті 11 Закону.

Інформацію надано центральними органами виконавчої влади та їх територіальними підрозділами, місцевими державними адміністраціями, органами судової влади, прокуратури тощо (загалом отримано інформацію щодо 1655 органів, у яких передбачені посади державної служби).

Зібрані дані дозволяють проаналізувати практику застосування зазначених норм, а також сформулювати пропозиції щодо вдосконалення організаційних процедур і підвищення рівня правового захисту державних службовців.

За змістом статей 61 та 63 Закону службова дисципліна забезпечується шляхом дотримання у службовій діяльності вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів у сфері державної служби, формування у державних службовців високих професійних якостей і сумлінного ставлення до обов'язків, поєднання методів переконання, виховання та заохочення із дисциплінарною відповідальністю, а також поєднання вимогливості керівників із турботою, повагою, гуманізмом і справедливістю.

Керівник державної служби зобов'язаний створювати умови для належного виконання державними службовцями посадових обов'язків і підвищення їх професійної компетентності, здійснювати контроль за їх виконанням, виховувати сумлінне

ставлення до служби та бережливе ставлення до державного майна, підтримувати ініціативу, забезпечувати прозорість і об'єктивність оцінювання результатів службової діяльності, запобігати дисциплінарним проступкам.

На виконання резолюції Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економіки України НАДС отримано інформацію від державних органів щодо реалізації заходів попередження порушень, зокрема:

**Вісімдесят п'ять державних органів** провели навчання, тренінги та семінари, зокрема, з:

- практичного застосування законодавства про державну службу;
- урахування судової практики;
- аналізу типових недоліків.

**Сімдесят один державний орган** привів у відповідність документи до вимог законодавства про державну службу, зокрема:

- посадові інструкції державних службовців;
- положення про службу управління персоналом;
- правила внутрішнього службового розпорядку;
- положення про преміювання державних службовців;
- положення про структурні підрозділи державного органу.

**Тридцять державних органів** на постійній основі проводять наради, зокрема щодо:

- запобігання порушенням законодавства про державну службу;
- усунення причин та умов, що сприяють дисциплінарним проступкам.

**Двадцять сім державних органів** провели навчання для служб управління персоналом територіальних органів (структурних підрозділів зі статусом юридичної особи публічного права) щодо застосування та дотримання вимог Закону, а також інших нормативно-правових актів у сфері державної служби.

**Двадцять один державний орган** рекомендував територіальним органам організовувати роботу зі скаргами державних службовців, поданими керівнику державної служби відповідно до статті 11 Закону.

**Вісімнадцять державних органів** здійснили або запланували здійснення перевірок дотримання законодавства про працю, державну службу та стану управління персоналом у територіальних органах.

**Десять державних органів** запровадили процедуру адаптації новопризначених державних службовців.

**Вісім державних органів** розробили інформаційні матеріали з питань державної служби.

**Чотири державні органи** затвердили положення про відомчі заохочувальні відзнаки як інструмент стимулювання державних службовців.

**Три державні органи** підготували та провели анкетування (опитування) державних службовців щодо стану корпоративної культури, рівня залученості працівників та задоволеності умовами праці.

Розроблені анкети передбачали виявлення:

- ключових факторів, що впливають на формування позитивного внутрішнього середовища;
- рівня комунікації між керівництвом і працівниками;
- чинників, які сприяють або перешкоджають підвищенню ефективності роботи;
- очікувань працівників щодо удосконалення організації роботи та мотиваційних механізмів.

На думку НАДС, анкетування є важливим інструментом зворотного зв'язку, який дає змогу сформулювати об'єктивне уявлення про внутрішні процеси у державних органах що, своєю чергою, сприяє підвищенню ефективності державної служби й рівня задоволеності державних службовців умовами праці.

**Два державних органи** запровадили практику регулярних зустрічей керівництва з колективом, у тому числі для:

- обговорення питань захисту прав державних службовців;
- уникнення перешкод у реалізації цих прав.

Таким чином, узагальнені результати свідчать про те, що служби управління персоналом державних органів здійснюють комплексну та системну роботу, спрямовану на запобігання порушенням у сфері державної служби та вдосконалення кадрових процесів.

Спостерігається позитивна динаміка у впровадженні заходів, що сприяють підвищенню якості управління персоналом і розвитку професійного потенціалу державних службовців.

Завдяки такій діяльності служби управління персоналом стають ключовим елементом у формуванні ефективної, професійної та сучасної системи державної служби. Вони не лише забезпечують організацію щоденних кадрових процесів, але й відіграють важливу роль у створенні сприятливого робочого середовища, підвищенні мотивації державних службовців та їхньої залученості до досягнення спільних цілей.

Важливість їхнього внеску полягає також у тому, що вони сприяють формуванню позитивного іміджу державної служби, розвитку кадрового потенціалу та підвищенню рівня довіри до державних інституцій.

Відповідно до частини першої статті 11 Закону у разі порушення наданих цим Законом прав або виникнення перешкод у реалізації таких прав державний службовець у місячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про це, може подати керівнику державної служби скаргу із зазначенням фактів порушення його прав або перешкод у їх реалізації.

З урахуванням вимог статті 11 Закону, робота зі скаргами, поданими державними службовцями керівнику державної служби, є необхідною умовою належної організації внутрішньої процедури захисту прав та законних інтересів державних службовців. Організація такої роботи сприяє забезпеченню

єдиного підходу до застосування законодавства у сфері державної служби як з боку служб управління персоналом, так і з боку керівників державної служби та є дієвим механізмом забезпечення правового захисту державних службовців.

Станом на 26 травня 2025 року у **672** державних органах, їх апаратах (секретаріатах), територіальних органах, структурних підрозділах зі статусом юридичної особи публічного права (у місцевих державних адміністраціях) організовано роботу зі скаргами, поданими державними службовцями керівнику державної служби. Це свідчить про системне впровадження інструментів внутрішнього адміністративного оскарження та належне виконання положень законодавства у цій сфері.

За змістом статей 17 та 63 Закону керівник державної служби організовує планування роботи з персоналом державного органу, здійснює контроль за дотриманням виконавської та службової дисципліни, несе відповідальність за неналежний рівень службової дисципліни в державному органі.

Реалізація повноважень керівника державної служби та служби управління персоналом державного органу щодо контролю за дотриманням службової дисципліни та забезпечення умов реалізації права на державну службу сприяє запобіганню порушенням Закону, усуненню причин і умов, що їм сприяють.

Інформацію, надану державними органами відповідно до згаданої резолюції буде взято до уваги під час планування заходів контролю за додержанням визначених Законом умов реалізації громадянами права на державну службу, які здійснюються НАДС відповідно до пункту 4 частини третьої статті 13 Закону.

При цьому, вже у I півріччі 2025 року НАДС та його територіальними органами здійснено 55 заходів контролю, спрямованих на встановлення фактичного стану додержання державними органами умов реалізації громадянами права на державну службу відповідно до Закону (далі – заходи контролю), а також попередження виникнення порушень Закону.

Заходи контролю здійснено в Державній міграційній службі України, Державній казначейській службі України, Державній

архівній службі України, територіальних органах Державної екологічної інспекції України, Пенсійного фонду України, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Запорізькій, Кіровоградській, Київській обласних державних адміністраціях, інших місцевих державних адміністраціях та їх структурних підрозділах зі статусом юридичної особи публічного права тощо.

Предметом заходів контролю був аналіз стану додержання об'єктом заходу контролю вимог Закону щодо реалізації громадянами права на державну службу; виявлення невідповідностей та/або порушень Закону при здійсненні об'єктом заходу контролю процедур, пов'язаних з реалізацією громадянами права на державну службу; підготовка пропозицій (рекомендацій) об'єкту заходу контролю щодо удосконалення діяльності, пов'язаної із забезпеченням умов реалізації громадянами права на державну службу відповідно до Закону, усунення виявлених невідповідностей та/або порушень Закону, а також попередження виникнення порушень Закону.

За результатами здійснених заходів контролю встановлено **453** невідповідності та/або порушення законодавства про державну службу:

**131** невідповідність та/або порушення вимог Закону з питань організації, управління державною службою в державному органі та правового статусу державних службовців;

**17** невідповідностей та/або порушень вимог Закону з питань вступу на державну службу;

**287** невідповідностей та/або порушень вимог Закону з питань проходження державної служби в державному органі;

**18** невідповідностей та/або порушень вимог Закону з питань припинення державної служби.

Під час здійснення заходів контролю були виявлені нетипові порушення вимог Закону, зокрема:

**служба управління персоналом у деяких державних органах не перебуває у безпосередньому підпорядкуванні керівника державної служби, а є структурним підрозділом іншого управління та підпорядковується його начальнику. Це порушує**

частину першу статті 18 Закону та пункт 2 Розділу I Типового положення про службу управління персоналом, згідно з якими служба управління персоналом має бути окремим підрозділом або посадою спеціаліста з прямим підпорядкуванням керівнику державної служби;

під час повідомлення про зміну істотних умов державної служби у деяких випадках порушено вимоги частини четвертої статті 43 Закону, згідно з якою керівник державної служби повинен письмово повідомити державного службовця про зміну істотних умов не пізніше ніж за 30 календарних днів до їх запровадження, крім випадків підвищення заробітної плати. Встановлено, що повідомлення про зміну умов оплати праці було надано державним службовцям із порушенням цього строку, що не забезпечує дотримання права державного службовця на своєчасне ознайомлення з новими умовами служби та можливість подати заяву про звільнення або переведення на іншу посаду;

під час призначення державного службовця на вищу посаду в період дії воєнного стану встановлено порушення частини першої статті 40 Закону, згідно з якою просування по службі має здійснюватися з урахуванням професійної компетентності та за результатами конкурсу, а також пункту 7 частини другої статті 19 Закону, який забороняє призначати на державну службу осіб, що не пройшли спеціальну перевірку або не надали на неї згоду. У зазначеному випадку особу призначено на посаду без проведення конкурсу та спеціальної перевірки, що не відповідає вимогам законодавства та може впливати на прозорість і законність процесу просування по службі.

З метою удосконалення діяльності, пов'язаної із забезпеченням умов реалізації громадянами права на державну службу, усунення виявлених невідповідностей та/або порушень Закону, а також запобігання виникнення порушень надано **295** пропозицій (рекомендацій) щодо покращення стану роботи на об'єктах контролю.

Отже, отримана інформація та результати здійснених заходів контролю свідчать про послідовну роботу державних органів, спрямовану на удосконалення організації державної служби, підвищення рівня правового захисту державних службовців та запобігання порушенням законодавства.

Разом з тим, для закріплення позитивного результату і подальшого забезпечення умов реалізації права на державну службу **НАДС пропонує керівникам державної служби та службам управління персоналом, з урахуванням наведеної практики інших державних органів, продовжувати:**

**забезпечувати належний рівень навчання й роз'яснювальної роботи щодо застосування законодавства з питань державної служби;**

**удосконалювати механізми адаптації новопризначених державних службовців (<https://surl.li/bzpdms>), роботи з конфліктами в державних органах (<https://surl.li/udsfka>) та формування безбар'єрності на робочому місці (<https://surl.li/lhlwcb>);**

**активніше застосовувати опитування та інші інструменти зворотного зв'язку;**

**впроваджувати комунікацію керівництва з колективами.**

---